

1985

Bengt Gustavsson, tippad som nästa ÖB:

Tror ej på storkonflikt i norr trots sovjetisk upprustning

Boden (TT:s utsände): — Jag förstår inte att Sovjet fortsätter med sina ubåtskränkningar, men de har uppenbarligen ett outsläckligt krav på säkerhet för det egna landet.

— Man får hoppas att de litar på vår neutralitet och låter oss vara i fred i fortsättningen, säger generallöjtnant Bengt Gustafsson, militärbefälhavare i övre Norrland och tippad som näste ÖB, i en TT-intervju.

Enligt Gustafsson är det uppenbart att Sovjet betraktar

Östersjön som den yttersta gränsen för sin egen säkerhetszon.

Gustafsson efterträdde förra året den nuvarande arméchefen Erik G Bengtsson som militärbefälhavare i det känsliga nordliga milot, där upprustningen och spänningen kring Nordkalotten ökat under de senaste tio åren.

Men trots vapenskramlet i norr — med den sovjetiska upprustningen kring den jättelika Murmanskbasen och stora årliga Natoövningar i Norge — tror inte den svenske militärbefälhavaren att riskerna för en snabbt uppväxande militär konflikt på Nordkalotten för närvarande är särskilt stora:

— Så länge de stående markstyrkorna inte blir större än de är idag — ca två divisioner eller 40 000 man för Sovjet och 10 000 nå Natosidan — är jag inte orolig.

En regional kärnvapenkonflikt på Nordkalotten framstår för Bengt Gustafsson som än mer orimlig:

– Ju längre jag håller på med det här, desto mer osannolikt blir det, säger han.

– Jag kan inte se den amerikanske president som erbjuder den norska regeringen kärnvapenunderstöd för att rädda en kustrema i norra Norge.

– För trots allt är ju kärnvapnen det enda riktiga hotet mot USA:s egen befolkning, så varför då dra in kärnvapnen?

Det globala kärnvapenkriget ser han som, om möjligt, än mer otänkbart:

– Jag har svårt att se framför mig ett scenario där man startar tiotals eller hundratals kärnladdningar från USA eller Sovjet vid ett bestämt tillfälle.

□ Sverige rustar

Varken ett storkrig i Europa eller ett kärnvapenkrig på Nordkalotten tror han är tänkbart utan någon föregående politisk förändring, men ändå rustar Sverige upp försvaret i norr, liksom Finland, för att inte tala om stormaktsblocken.

Det är en strid ström av ny materiel till det nordliga milit – hit kommer robot 70, pansarvärnsrobotsystemet TOW, arméns nya pansarskott, pansarvärnsroboten Bill och så småningom stridsfordon 90. Dessutom har ombyggnaden av radiostationer och krigsflygplatser i Norrbotten nästan inte alls påverkats av flygvapnets kraftigt försämrade ekonomi. Det svenska försvaret satsar i norr.

□ "Nya prylar"

Bengt Gustafsson kan som den sannolikt ende av landets sex militärbefälhavare tala om att "militären arbetar i uppförsbacke här – alla märker av det positiva läget".

– Vi har ju fullt sjå med att ta emot alla nya prylar och utbilda de värnpliktiga på dem, säger Gustafsson.

Men om en omedelbar konflikt nu är så osannolik, vore det då inte bättre att minska militärutgifterna i norr istället för att öka dem?

— Nej, vår upprustning är stabiliserande här, det svenska försvaret är defensivt — det är inget dilemma för mig.

— Ingen kan tro att de svenska och finländska försvaren hotar sina grannar, vi har istället en stabiliserande verkan på hela Nordkalotten. Vår uppgift är att se till att ingen hotar stormaktsblocken från vårt territorium.

Den svenska försvarsdoktrinen har alltid gått ut på att det i själva verket är farligare för freden att rusta ned för mycket, då kan stormakterna se ett tomrum som kan vara frestande att fylla ut.

□ Höj beredskapen

— I ett kritiskt läge, säger Gustafsson, är det viktigt att vi snabbt höjer beredskapen — eftersom vi har så låg beredskap till vardags. Då kan vi kanske påverka stormakterna att inte ytterligare trappa upp en konflikt.

— Men varken Sovjet eller Nato kan föra upp större markstyrkor till Nordkalotten utan att vi får reda på det.

Men trots att försvaret satsar i norr så har försvarsekonomin i stort inte förbättrats på senare år, snarare tvärtom.

Efter det senaste försvarsbeslutet 1982 ansåg delar av den högsta försvarsledningen att man inte skulle kunna uppfylla rör-svarsbeslutet till 1987 om man inte fick mer pengar.

Bengt Gustafsson var då ansvarig för planeringen i försvarsdepartementet.

□ Vem betalar räkningen?

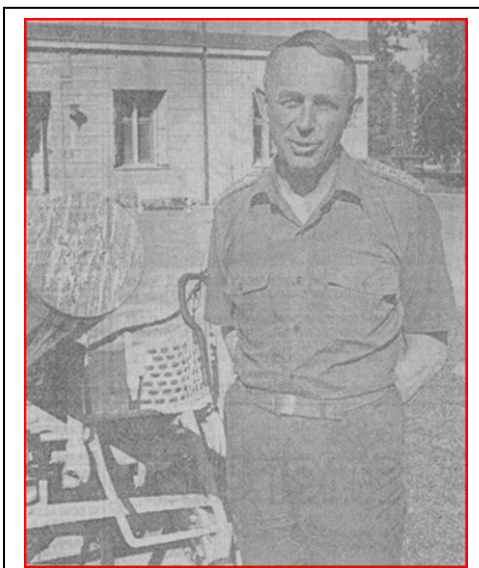
— Trots fyrpartiöverenskommelsen om försvaret och det påslag som den gav, så kommer man att ha en eftersläpning 1987 — i alla tre försvarsgrenarna

Gustafsson anser att man kan rikta viss kritik mot försvarsledningen som förberedde försvarsbeslutet 1982:

- Underlaget för det beslutet var för optimistiskt, materielprojekten
- alltså de stora inköpen till försvaret – blev dyrare än vad försvarsgrenscheferna räknat med.

– Frågan är då om politikerna bara skall ställa upp och betala räkningen?

Mot slutet av 1990-talet minskar värnpliktskullarna och då gör försvaret automatiskt en besparing, eftersom varje värnpliktig kostar pengar:

Bengt Gustavsson, en möjlig blivande ÖB, framför Bodens Garnison. Foto Anders Hellberg

– Men fram till dess har jag svårt att se hur försvaret skall klara sig utan att man ger mer pengar till den totala försvarsramen.

– Men det är naturligtvis politiskt svårt med det nuvarande budgetunderskottet.

Förutom ubåtsskyddet, som politikerna har satsat pengar på att förbättra, har det svenska försvaret två stora, allt överskuggande, projekt framför sig under 1990-talet: Det nya stridsflygplanet JAS, som redan är beslutat, och en eventuell ny svensk stridsvagn.

□ Försvarets pannkakor

– Frågan om den nya stridsvagnen blir mycket svår, därför blir försvarsbeslutet 1992 svårare

– Frågan är då om politikerna bara skall ställa upp och betala räkningen?

Mot slutet av 1990-talet minskar värnpliktskullarna och då gör försvaret automatiskt en besparing, eftersom varje värnpliktig kostar pengar:

– Men fram till dess har jag svårt att se hur försvaret skall klara sig utan att man ger mer pengar till den totala försvarsramen,

- Men det är naturligtvis politiskt svårt med det nuvarande budgetunderskottet.

Förutom ubåtsskyddet, som politikerna har satsat pengar på att förbättra, har det svenska försvaret två stora, allt överskuggande, projekt framför sig under 1990-talet: Det nya stridsflygplanet JAS, som redan är beslutat, och en eventuell ny svensk stridsvagn.

□ Försvarets pannkakor

- Frågan om den nya stridsvagnen blir mycket svår, därför blir försvarsbeslutet 1992 svårare både politiskt och militärt än

1987. Vi behöver inte fatta något beslut om stridsvagnen förrän 1992.

De regionalpolitiska hänsynen hör nära ihop med försvaret i glesbygderna i norr, där försvaret är en av de större arbetsgivarna.

Anser då militärbefälhavaren att det är försvarets sak att ta ansvar för jobb och bostäder i avfolkningsbygder?

- Befolkningen anser att vi skall ta ett sådant ansvar. Vi ser vad vi kan göra, men det är ju inte aktuellt att sätta upp några nya regementen, säger Gustafsson.

Han berättar att han fått hör(att pannkakorna till försvarets ärtor på torsdagarna kommer från Västtyskland och Skåne — även när de skall ätas i Norrbotten:

- Vad man exempelvis skulle kunna göra är att gå ihop med landstinget och kommunerna och göra lokala uppköp för att stödja det lokala näringslivet.

ANDERS. HELLBERG